

3. Лепейко Т.І., Мазоренко О.В. Розвиток підприємства як соціально-екологічної системи в умовах нестабільності. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_34/

4. Дем'яненко К.А. Сутність екологічного менеджменту та конкурентоспроможності підприємства [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/1041/889>.

Лабута А. О., здобувачка вищої освіти 2 курсу, група МР-191
Науковий керівник – **Полковниченко С. О.**, к. е. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ В ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

Сьогодні жодна держава не здатна розвиватися без побудови ефективної системи господарських зв'язків з економіками інших країн. Важливою складовою таких відносин в умовах глобалізаційних процесів є зовнішня торгівля.

Зовнішня торгівля – це переміщення товарів чи послуг між країнами через митні кордони, що відіграє важливу роль в міжнародних відносинах, відображає стан та перспективи просування товарних форм між національними економіками.

У 2020 р. зовнішньоторговельний оборот товарів і послуг України становив 118,3 млрд дол. (в тому числі зовнішньоторговельний оборот товарів – 108,5 млрд дол.), що на 13,5 млрд дол. (10,2%) менше ніж у 2019 р. [4].

За підсумками 2020 р. порівняно з 2019 р. експорт товарів і послуг скоротився на 7,8% і становив 59 млрд дол., а імпорт – на 12,5% і склав 59,3 млрд дол. При цьому експорт товарів скоротився на 1,7% і був оцінений у 49,2 млрд дол., а імпорт – на 11,0% і 54,1 млрд дол. відповідно [4]. Більше падіння імпорту товарів порівняно з їх експортом зумовлено введенням жорсткого карантину у першому півріччі 2020 р. Величина сальдо зовнішньоторговельного балансу товарів хоча і скоротилась, але все ще залишається від'ємною.

У 2020 р. порівняно з 2019 р. суттєво скоротились також експорт і імпорт послуг. Зокрема, експорт послуг, який склав 11,2 млрд дол., зменшився на 28,5%, а імпорт послуг впав на 25% і становив 5,2 млрд дол. [4]. Українці менше стали їздити за кордон, витратити гроші на відпочинок там [2].

Найбільше скорочення експорту відбулося в металургії – на 11,9% [4]. Експорт чорних металів та виробів зі сталі та чавуну – це майже п'ята частина всього українського експорту. Попит на металопродукцію суттєво скоротився через зупинення інфраструктурних проєктів та замороження будівництва в усьому світі [2]. Найбільше скорочення імпорту припадає на мінеральні продукти – на 35,3% [4]. Зниження світових цін на нафту призвело до того, що при зменшенні закупівель паливно-енергетичних товарів на 6 %, витрати на них скоротились на 27 % [2].

На розвиток зовнішньої торгівлі України вплинули також політична ситуація в країні, соціально-економічний стан національної економіки в цілому, зовнішньоекономічна політика, яка проводилась урядом країни, мінливість зовнішнього середовища тощо [1].

Сучасний стан зовнішньої торгівлі в Україні характеризується збереженням в експорті значної частки сировинних товарів, а також продукції з відносно низькою доданою вартістю, а в імпорті – енергоносіїв.

Так, серед товарів експортної групи переважають продукція АПК та харчової промисловості (45,1%); продукція металургійного комплексу (18,3%); продукція

машинобудування (11,0%); мінеральні продукти (10,8%); продукція хімічної промисловості (5,5%) [4].

А серед товарів імпортової групи у 2020 р. переважали: продукція машинобудування (34,3%); хімічної промисловості (19,9%); мінеральні продукти (15,5%); продукція АПК та харчової промисловості (12,0%); металургійного комплексу (5,8%); легкої промисловості (5,5%) [4].

Найбільшими торговельними партнерами України є країни Євросоюзу, Російська Федерація Китай, США та Туреччина.

Лібералізація торгівлі з країнами Європейського Союзу надає величезний потенціал у розвитку експортної діяльності для вітчизняного бізнесу. Проте на цьому шляху наразі існують суттєві бар'єри, пов'язані з невідповідністю продукції українських виробників вимогам стандартів та технічних регламентів ЄС [5].

Успішний розвиток зовнішньої торгівлі України потребує розробки та реалізації стратегії щодо збільшення експорту продукції з високою доданою вартістю, підвищення якості, технологічної модернізації продукції, подальшої диверсифікації ринків збуту. Для підтримки експортоорієнтованих галузей економіки, максимальної реалізації зовнішньоекономічного потенціалу України важливо об'єднати зусилля бізнесу та уряду, використовуючи всі наявні інструменти нарощування експорту.

Варто відзначити, що Україна має значний потенціал постачання аграрної продукції на світовий ринок, оскільки володіє родючими земельними ресурсами, здатними забезпечити зростаючі потреби в екологічній продукції на світовому ринку продовольства. Однак інколи державна політика гальмує цей процес [5]

Доцільним вбачається створення ефективного механізму регулювання сільського господарства щодо організації екологічного виробництва (органічного, біологічно чистого, альтернативного, натурального) [3].

Отже, зовнішня торгівля є дуже важливою сферою для економіки України в цілому. Тому для її покращення потрібно в першу чергу переглянути та доповнити перспективними напрямками вектор її розвитку. З метою поліпшення торговельного балансу й забезпечення національної безпеки зусилля варто спрямувати на проведення ефективної політики імпортозаміщення, зменшення рівня корупції, розширення ринків збуту тощо.

Список використаних джерел

1. Алавердян Л. М., Романенко О. В. Сучасні реалії та перспективи розвитку зовнішньої торгівлі України з іншими країнами світу. *Ефективна економіка*. 2019. №4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7005>
2. Вінокуров Я. Як коронавірус вплинув на українську торгівлю, та чим він був корисним для економіки? URL: <https://hromadske.ua/posts/yak-koronavirus-vplivuv-na-ukrayinsku-torgivlyu-ta-chim-vin-buv-korisnim-dlya-ekonomiki>
3. Грущинська Н. М. Значення торговельної дипломатії в організації експорту української продукції до ЄС. *Стратегічна панорама*. 2016. № 1. С. 51-57.
4. Зовнішня торгівля України товарами та послугами у 2020 році. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=76438c62-5e54-4931-ad98-7fe59d004a2a&title=ZovnishniaTorgivliaUkrainiTovaramiTaPoslugamiU2020-Rotsi&isSpecial=true>
5. Стрембіцька Л. Л. Сучасні тенденції та перспективи розвитку торгівлі України товарами. *Економічні горизонти*. 2018. № 1(4). С. 19-27.

Лисенко Г. О., студентка гр. ЕК-181
Науковий керівник – **Хоменко І. О.**, д.е.н., професор
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)